

Quickscan Wet natuurbescherming PWA-terminal Dordrecht

Projectnummer 190606

25 mei 2020

Auteurs

Opdrachtgever
ZHD Stevedores
's-Gravendeelsedijk 175
3316 AS DORDRECHT

Inhoudsopgave

1. INLEIDING.....	3
1.1 AANLEIDING.....	3
1.2 WETTELIJK KADER	3
1.3 DOEL ONDERZOEK	3
1.4 LEESWIJZER	3
2. WERKWIJZE	4
3. BUREAUSTUDIE	5
3.1 GEBIEDSBESCHERMING.....	5
3.2 SOORTBESCHERMING	7
4. RESULTATEN VELDBEZOEK	9
4.1 BIOTOPEN EN SOORTEN	13
4.2 WAARGENOMEN EN TE VERWACHTEN SOORTEN.....	13
5. TOETSING VAN HET PROJECT AAN DE NATUURWAARDEN	14
5.1 BESCHRIJVING GEPLANDE ACTIVITEIT	14
5.2 TOETSING GEBIEDSBESCHERMING	14
5.3 TOETSING SOORTBESCHERMING	14
5.3.1 <i>Grondgebonden zoogdieren</i>	14
5.3.2 <i>Vleermuizen</i>	14
5.3.3 <i>Vogelrichtlijnsoorten</i>	15
5.3.4 <i>Amfibieën en reptielen</i>	15
5.3.5 <i>Vissen</i>	15
5.3.6 <i>Overig beschermde soorten</i>	15
5.3.7 <i>Planten</i>	16
6. MITIGERENDE MAATREGELEN	16
7. POTENTIE VOOR ZWAARDER BESCHERMDE SOORTEN I.H.K.V. TIJDELIJKE NATUUR .	17
8. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	18
LITERATUUR.....	19

Bijlage 1 Wettelijk kader

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

ZHD Stevedores (hierna ZHD) is voornemens haar werkzaamheden uit te breiden in de zeehaven van Dordrecht en heeft hiervoor nieuwe gronden afgenomen bij het Havenbedrijf Rotterdam (hierna HbR). In dit kader heeft Buijs Eco Consult B.V. in opdracht van ZHD een quickscan in het kader van de Wet natuurbescherming verricht naar de voorkomende, dan wel te verwachten beschermde planten- en diersoorten binnen dit gebied.

1.2 Wettelijk kader

Vanuit de (en per 01/01/2017 in werking getreden) Wet natuurbescherming is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het doel van deze natuurwetgeving is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Door, voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen, stil te staan bij aanwezige natuurwaarden kan onnodige schade aan beschermde soorten worden voorkomen of beperkt. Indien schade aan (zwaarder) beschermde soorten niet te voorkomen is, is een ontheffing noodzakelijk. (Zie bijlage 1 voor nadere toelichting van het Wettelijk Kader).

1.3 Doel onderzoek

Het doel van deze quickscan is het analyseren of in het plangebied beschermde natuurwaarden aanwezig zijn en welke beschermde soorten zich in potentie kunnen vestigen. Het doel van voorliggende toetsing is het uitvoeren van een 0-meting. Deze is benodigd alvorens men start met het inrichten van het terrein. Deze 0-meting kan ook worden gebruikt voor het geval dat op een later moment eventueel wordt besloten om (een deel van) het terrein als tijdelijke natuur in te richten, en daarvoor de daarvoor benodigde ontheffing.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de werkwijze. Hoofdstuk 3 omschrijft het plangebied, het gebruik en de huidige status. Hoofdstuk 4 gaat in op de resultaten van het veldbezoek. Hoofdstuk 5 beschrijft de toetsing van de ingreep aan Wet natuurbescherming. Hoofdstuk 6 beschrijft de mitigerende maatregelen en hoofdstuk 7 omschrijft de conclusies en aanbevelingen. De wettelijke achtergronden van de Wet natuurbescherming zijn beschreven in bijlage 1.

2. Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de Wet natuurbescherming op te sporen bij herinrichting van /aanpassingen in het gebied dient er een antwoord te komen op de volgende vragen:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Onder welk beschermingsregime vallen deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep in het betreffende gebied op de beschermde soorten? En geldt wellicht een algemene vrijstelling voor een of meerdere soorten?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?
4. Voor welke soorten heeft het gebied potentie?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden worden de volgende stappen doorlopen.

Stap 1. Verkenning beschikbare gegevens

De eerste werkstap bestaat uit een check op aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten op basis van de havenscan 2018 en verspreidingsgegevens van mogelijk voorkomende beschermde plant- en diersoorten (bureaustudie).

Stap 2. Veldbezoek

Er zijn op 13 mei en 6 juni 2019 twee veldbezoeken overdag gebracht aan het plangebied en de omgeving. Hierbij is op basis van de gegevens van de bureaustudie, beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de algemene beschrijving van de voorgenomen ingreep, potentiebeoordeling en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 de (mogelijke) effecten (vernietiging, doden versterking, vernieling) op de aangetroffen en verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4 Aanbevelingen met betrekking tot de aanwezige soorten

Op basis van stap 1 tot en met 3 worden conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van de verbodsbepalingen zoals genoemd in de Wet natuurbescherming artikelen 3.1, 3.5 en 3.10, en de te nemen vervolgstappen.

3. Bureaustudie

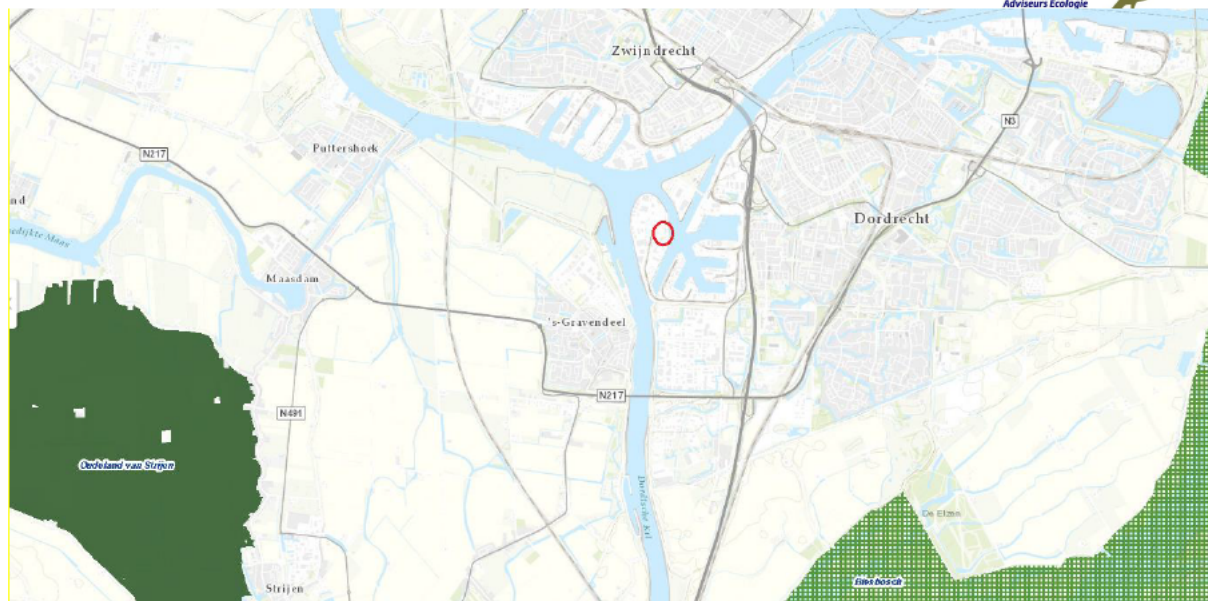
Het plangebied ligt langs de Krabbegemaal en het Mallegat in de zeehaven van Dordrecht.

Afbeelding 3.1 Globale ligging plangebied (rode contour)

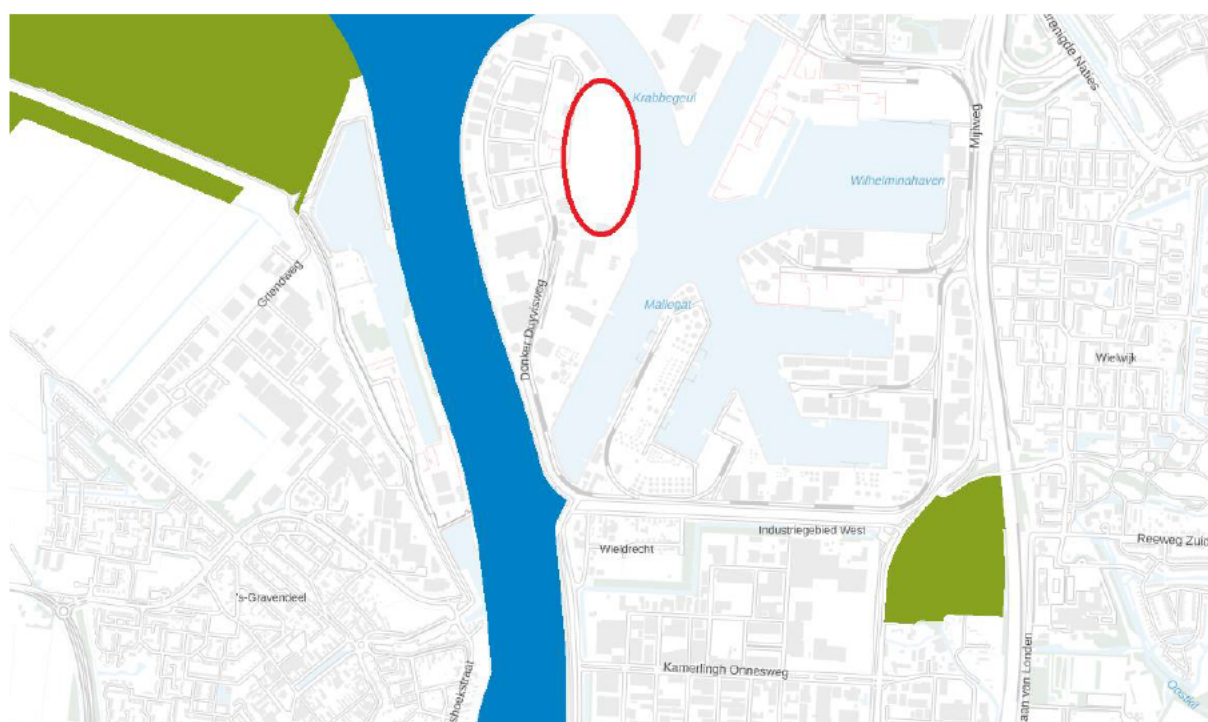
3.1 Gebiedsbescherming

Het plangebied is niet gelegen in de directe omgeving van beschermde gebieden (zie afbeeldingen 3.2 en 3.3). Het Natura 2000 gebied Biesbosch Moer ligt op meer dan 5 km afstand van het plangebied, en het Oude land van Strijen op meer dan 6 km van het plangebied.

Afbeelding 3.2 Globale ligging plangebied (binnen rode contour) ten opzichte van Natura 2000 (groen) (bron ondergrond: kaarten Zuid-Holland)

Ook is nabij het directe omgeving van het plangebied geen Natuur Netwerk Nederland (NNN) aanwezig (zie afbeelding 3.3).

Afbeelding 3.3 Globale ligging plangebied (rode contour) ten opzichte van NNN gebied (groene vlakken) en natte verbindingzones (donkerblauwe gebieden) (bron: Kaarten Zuid-Holland)

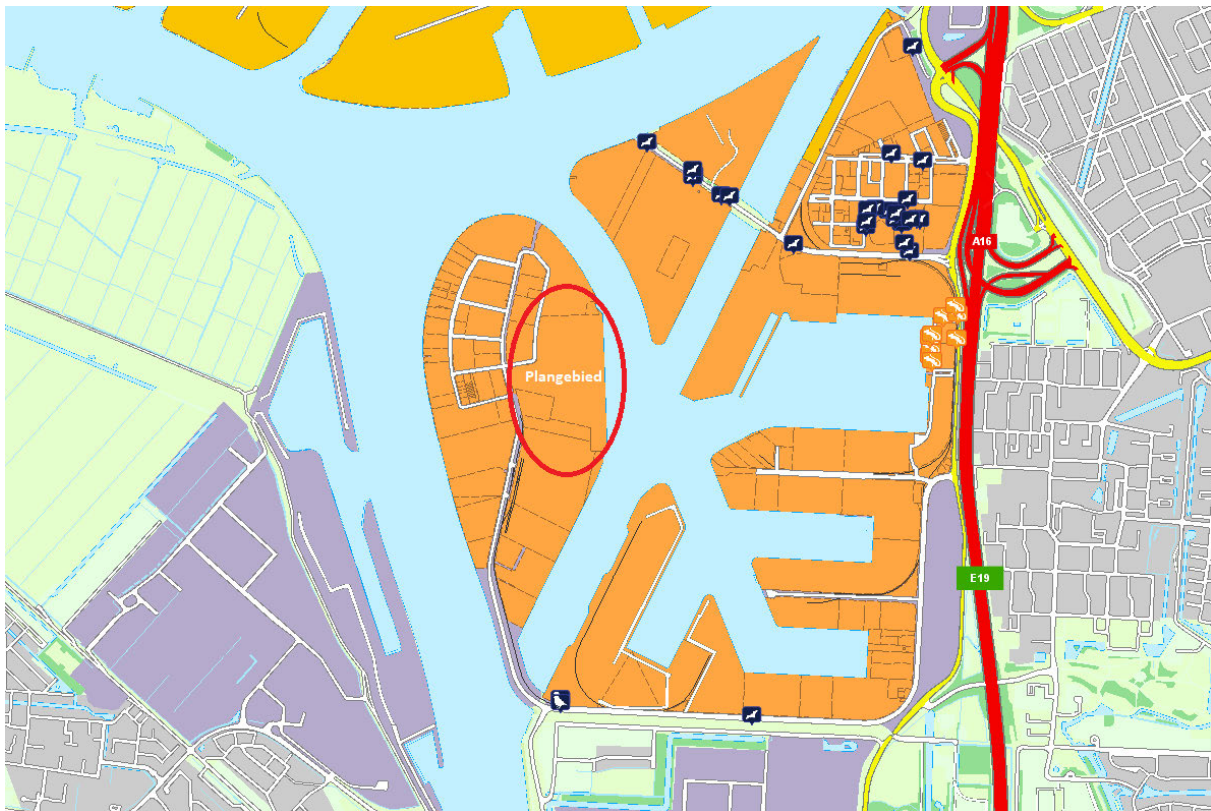
3.2 Soortbescherming

Op basis van verspreidingsatlassen en havenscan 2018 (BsR, 2019) zijn aanwijzingen aangetroffen over de aanwezigheid van beschermde soorten binnen/direct nabij het plangebied, waaronder de gewone dwergvleermuis. Gewone dwergvleermuizen zijn aanwezig in Park Louterbloemen en rond de bomen langs de Van Leeuwenhoeklaan. Baltsende dieren of verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen binnen het havengebied. Wel waren op korte afstand van de haven verschillende baltsende dieren aanwezig bij woningen langs de Amstelwijkweg.

Opmerkelijk is de kleine populatie muurhagedissen. Deze kleine, zich voortplantende, populatie bevindt zich (op grotere afstand van het plangebied) in de spouwmuur van de bouwmarktaan de Mijlweg. De oorsprong van deze dieren is onbekend, maar gezien het feit dat in de soort wijde omgeving niet voorkomt betreft het hoogstwaarschijnlijk uitgezette of met transport meegevoerde dieren.

Volgens de provincie Zuid-Holland hoeft onder de nieuwe natuurwetgeving deze soort niet als beschermd beschouwd te worden. Het betreft een 'inheemse exoot' die op deze plek niet zelfstandig gekomen kan zijn en ook niet in de afgelopen 50 jaar een stabiele populatie heeft gevormd waarmee een soort inmiddels als lokaal beschouwd kan worden binnen zijn 'natuurlijke verspreidingsgebied'. De zorgplicht is uiteraard wel van toepassing. Er is nog geen officiële beleidslijn met betrekking tot de omgang met geïntroduceerde inheemse soorten.

Binnen het plangebied kunnen grondgebonden vogels tot broeden komen (zoals fazant). biotoop voor kleine marterachtigen (hermelijn, wezel, bunzing) en steenmarter is niet bekend. Gezien het geschikt biotoop worden algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (waaronder muizen en konijnen verwacht). Welke soorten en waar eventueel verblijfplaatsen zijn is op basis van de beschikbare gegevens niet aan te geven. Aangezien water ontbreekt is het gebied niet geschikt voor algemeen voorkomende amfibieën en vissen

Afbeelding 3.4 Beschermd soorten nabij het plangebied (bron: Natuurwijzer, Portnavigator HbR).

4. Resultaten veldbezoek

De planlocatie is op 13 mei 2019 en 6 juni 2019 door [REDACTED] bezocht in het kader van de quickscan. Het terrein is onderzocht op de aanwezigheid van groeiplaatsen van hogere planten en het voorkomen van fauna, die volgens de Wet natuurbescherming beschermd zijn. Tevens is een algemene beoordeling gemaakt voor de geschiktheid van het gebied voor overige (niet aangetroffen) beschermde soorten.

Afbeelding 4.1 Impressie plangebied

Afbeelding 4.2 Impressie plangebied

Afbeelding 4.3 Impressie plangebied

Afbeelding 4.4 Impressie plangebied

Afbeelding 4.5 Impressie plangebied

Afbeelding 4.6 Impressie plangebied

Afbeelding 4.7 Impressie plangebied

4.1 Biotopen en soorten

Het plangebied bestaat uit een braakliggend terrein dat is ingezaaid met incarnaat klaver (zie o.a. fig. 4.7). Het terrein is grazig en wordt jaarlijks gemaaid. Het HbR maait de aanwezige de aanwezige vegetatie periodiek tot overdracht aan ZHD, bron: [REDACTED]

4.2 Waargenomen en te verwachten soorten

Op basis van de gegevens van de bureaustudie en de vastgestelde biotopen is een overzicht gemaakt van de beschermde en/of bijzondere soorten die in het plangebied worden verwacht of daadwerkelijk zijn waargenomen tijdens het veldbezoek.

Tabel 4.1: Te verwachten en waargenomen (vetgedrukte) soorten in het plangebied na veldbezoek.

Soort		
Nederlandse naam	Wet natuurbescherming, beschermingsregime	Provinciale verordening
Zoogdieren		
Mol	Niet beschermd	Niet beschermd
Haas	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Konijn	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Egel	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Vos	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Dwergmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Aardmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Veldmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Bosmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Dwergspitsmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Dwergmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Aardmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Veldmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Bosmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Dwergspitsmuis	Overige Soorten	Gedeeltelijke vrijstelling
Vleermuizen		
Gewone dwergvleermuis	Habitatrichtlijn	
Ruige dwergvleermuis	Habitatrichtlijn	
Laatvlieger	Habitatrichtlijn	
Vogels		
Fazant	Vogelrichtlijn	
Stormmeeuw	Vogelrichtlijn	
Kleine mantemeeuw	Vogelrichtlijn	
zilvermeeuw	Vogelrichtlijn	
Kleine karekiet	Vogelrichtlijn	

Toelichting tabel

Voor toelichting op beschermingsregime van de Wet natuurbescherming wordt verwezen naar de toelichting in bijlage 1.

*Voor de rugstreeppad kan potentieel habitat ontstaan na het bouwrijp maken van het plangebied, het voorkomen van tijdelijk voortplantingswater in de vorm van plassen water op de bouwlocatie is een effectieve beheermaatregel.

5. Toetsing van het project aan de Natuurwaarden

5.1 Beschrijving geplande activiteit

ZHD is voornemens het terrein gefaseerd te ontwikkelen voor op- en overslag bulk en overslag gerelateerde werkzaamheden. Op het zuidelijk deel zijn loodsen voorzien. Op het noordelijk deel zal open opslag gaan plaatsvinden. De kadestroom is reeds aangelegd door HbR, alwaar schepen zullen geladen en gelost.

5.2 Toetsing gebiedsbescherming

Natura 2000

Het plangebied is niet gelegen nabij een Natura 2000 gebied. Het dichtst bij gelegen gebied ligt op > 5 km afstand. Vanwege de afstand van plangebied tot Natura 2000 gebieden zijn geen effecten te verwachten. Voor het project is reeds een onherroepelijke vergunning verleend.

Natuur Netwerk Nederland

Het plangebied is niet gelegen nabij NNN gebied. Vanwege de afstand tot het door bebouwing omringde plangebied zijn geen effecten denkbaar op NNN-gebieden.

5.3 Toetsing soortbescherming

5.3.1 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens de werkzaamheden kunnen kleine algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren worden verstoord en hun vaste verblijfplaatsen vernield. Voor ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soort een vrijstelling van een ontheffingsaanvraag. Hierbij moet het zorgplichtprincipe worden toegepast. Schade aan algemeen voorkomende zoogdieren is moeilijk te voorkomen. De effecten kunnen worden verminderd door de werkzaamheden buiten de voortplantingsperiode (en bij voorkeur ook buiten de winterrustperiode) te plannen en uit te voeren. Deze bepaling komt voort uit de 'algemene zorgplicht' zoals die in de Wet natuurbescherming is beschreven en voorkomt (zo veel als mogelijk) overtreding van de verbodsbepalingen.

De gunstige staat van instandhouding van de algemeen voorkomende zoogdiersoorten is niet in het geding.

5.3.2 Vleermuizen

Op basis van de bureaustudie van de quickscan is vastgesteld dat (in de directe omgeving van de planlocatie) vleermuizen aanwezig zijn. Echter bevat het plangebied geen geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen. Het plangebied vormt door het ontbreken van opgaande beplanting geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen.

De gunstige staat van instandhouding van vleermuizen is niet in het geding.

5.3.3 Vogelrichtlijnsoorten

Nesten van vogels worden verstoord door zowel bewegingen als geluid, maar niet elke vogel is even gevoelig. In het algemeen geldt dat regelmatige verstoring tijdens het broeden tot gevolg heeft dat het broedsel in de steek wordt gelaten door een gevoel van onveiligheid. Voor soorten die slechts één broedsel per jaar produceren betekent dit een verloren jaar. Voor vogels die meerdere broedsels per jaar produceren zijn de gevolgen veel minder desastreus. Die soorten kunnen dan een nieuwe broedplek zoeken en opnieuw eieren leggen en uit broeden. Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode maart - augustus, dan worden daarbij veelal broedende vogels verstoord. Alle nesten, eieren en jongen zijn beschermd gedurende de voortplantingsperiode.

Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het vernielen/vernietigen van nesten van broedende vogels in kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Als er nesten aanwezig zijn moeten de werkzaamheden worden uitgesteld tot het moment dat de jonge vogels uitvliegen.

Als er geen broedende vogels aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden het hele jaar starten. In het plangebied kwamen tijdens de quickscan geen broedvogels voor. Waarschijnlijk door de aanwezigheid van de vos (sporen en ontlasting van aangetroffen). Bij ontbreken van de vos kunnen wel grondgebonden vogels tot broeden komen. Hierdoor dienen de werkzaamheden op deze locatie plaats te vinden buiten het kwetsbare broedseizoen dus bij voorkeur na 15 augustus of voor 15 maart. Of dienen bij werken in de kwetsbare periode maatregelen getroffen te worden die voorkomen dat vogels tot broeden komen. (stokken met lint, man, met hond, laser etc.) Door deze uitvoeringsperiode en/of werkwijze aan te houden is het aannemelijk dat er geen verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden.

De gunstige staat van instandhouding van de algemeen voorkomende broedvogelsoorten is niet in het geding.

5.3.4 Amfibieën en reptielen

Vanwege het ontbreken van geschikt voortplantingswater en landbiotoop kunnen effecten op amfibieën en reptielen op voorhand worden uitgesloten.

De gunstige staat van instandhouding van de algemeen voorkomende amfibieën en reptielen is niet in het geding.

5.3.5 Vissen

Schade aan beschermde vissen wordt niet verwacht omdat er geen water in het plangebied aanwezig is.

De gunstige staat van instandhouding van de voorkomende vissen is niet in het geding.

5.3.6 Overig beschermde soorten

Er zijn geen effecten te verwachten op andere beschermde soorten, zoals dagvlinders, Reptielen, libellen, kevers en andere ongewervelden.

De gunstige staat van instandhouding zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ingreep.

5.3.7 Planten

Op de planlocatie zijn geen beschermde planten waargenomen. Op basis van het habitat worden de in de Wet natuurbescherming beschermde planten in het plangebied ook niet verwacht.

De gunstige staat van instandhouding van de voorkomende planten is niet in het geding.

6. Mitigerende maatregelen

Ter voorkoming van overtreding van verbodsbepalingen voor de planrealisatie en tijdens de uitvoering zoals volgen hier een aantal mitigerende maatregelen bij de ontwikkeling van het terrein:

Zoogdieren

Effecten op zoogdieren zijn tijdelijk van aard, bovendien komen er alleen zoogdieren voor waarvoor een vrijstelling geldt van de verbodsbepalingen. Om effecten te verzachten wordt aanbevolen om met bouwrijp maken (verwijderen begroeiing) uit te voeren buiten de winter- en voortplantingsperiode (bij voorkeur in augustus tot en met september).

Vogels

Algemeen dienen de werkzaamheden voor bouwrijp maken buiten de periode van 15 maart tot 15 augustus te worden opgestart (en bij voorkeur uitgevoerd). Voorafgaand de uitvoering dient een controle (vrijgave) in het veld plaats te vinden door ter zake deskundig ecooloog, die eventueel de werkzaamheden kan begeleiden als het broedseizoen wordt doorkruist..

7. Potentie voor zwaarder beschermde soorten i.h.k.v. tijdelijke natuur

Bij een gefaseerde ontwikkeling blijft een deel van het terrein (tijdelijk) braak liggen. Dit kan aantrekkelijk zijn voor grondgebonden broedvogels en/of vogels van bos en struweel als men overweegt het maaien achterwege te laten voorafgaand uitgifte.

Een mindere maaifrequentie en grondverzet kan leiden tot meer dynamiek in het terrein, wat een hogere biodiversiteit met zich meebrengt. Door het creëren van hoogtes en laagtes (rommelig werken) kunnen oeverwaluwandjes ontstaan en/of voortplantingswater voor padden (o.a. rugstreepad). De rugstreepad komt niet voor in de Dordtse Zeehaven, echter kan de soort met grondtransport wel geïntroduceerd worden.

Door het terrein dat niet direct wordt uitgegeven aan te melden als tijdelijke natuur mag natuur (tijdelijk) zijn gang gaan. Bij uitgifte of voorafgaand de uitgifte mag deze natuur weer ongedaan gemaakt worden (mits dit zorgvuldig gebeurt).

Voordelen van een beschikking tijdelijke natuur zijn:

- Goed voor imago, ZHD doet actief iets voor natuur;
- Natuur krijgt een tijdelijke boost, waardoor het robuuster wordt (meer biodiversiteit);
- Goed voor beheerkosten, men hoeft geen flora- en faunaonvriendelijk beheer in te zetten (jaarlijks maaien) zolang het niet nodig is;
- Goed voor risicomanagement, indien met grondtransport een rugstreepad of andere zwaar beschermde soort het plangebied bereikt betekent dit geen stagnatie van het werkzaamheden (ontheffing in kader van tijdelijke natuur op voorhand geregeld).

Een alternatief voor de ontheffing tijdelijke natuur is het terrein vlak houden en jaarlijks maaien in september. Hiermee blijft het risicoprofiel voor zwaarder beschermde soorten laag. Vestiging van een zwaar beschermde soort kan hiermee echter nooit worden uitgesloten. Als er geen ontheffing tijdelijke natuur is aangevraagd en er toch een zwaar beschermde soort opduikt in toekomst zal ZHD de standaard ontheffingsprocedure moeten doorlopen (met mogelijkheden voor beroep en bezwaar door belanghebbende derden).

8. Conclusies en aanbevelingen

Kort samengevat is het resultaat van de quickscan:

- Het plangebied is niet gelegen binnen de contouren van Natura 2000 gebied en/of NNN gebieden. Wel zijn beide gebieden op enige afstand (buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden) van het plangebied gelegen.
- In en grenzend aan het plangebied kunnen (algemene) broedvogels voorkomen. Door de werkzaamheden buiten het kwetsbare broedseizoen te plannen worden de verbodsbepalingen zoals geformuleerd onder artikel 3.1 en 3.5 niet overtreden.
- Op de planlocatie komen ook algemeen voorkomende zoogdieren en amfibieën voor, die beschermd zijn. Daarbij geldt voor de meeste grondgebonden zoogdieren (o.a. algemeen voorkomende muizen) en eventueel voorkomende algemene amfibieën op basis van de provinciale verordening een vrijstelling. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing (ex. Art. 3.31) van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor het overtreden van verbodsbepalingen (Art 3.10), mits de mitigerende maatregelen worden uitgevoerd.
- Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten geldt (wel) de bepaling van zorgplicht (Art 1.11). Door het naleven van de mitigerende maatregelen (hoofdstuk 6) kan de zorgplicht goed worden ingepast in het werk.

Aanbevelingen

- Voorkom tijdens de uitvoering van het project dat er plassen water op de bouwlocatie ontstaan die rugstreeppadden (pioniersoort) of broedvogels kunnen aantrekken.
- Zorg tijdens inrichting van het nieuwe terrein dat er een bouwhek komt te staan tussen het bouwterrein en terrein dat pas later ontwikkeld wordt en dus nu als tijdelijke natuur bestempeld wordt.

Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is een uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde Staatsbosbeheer alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrictlijngebied (Voorheen Speciale beschermingen Zones, Sbz's) opgenomen. Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedsspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrictlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen e projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11).

Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrictlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te storen	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overall** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- **Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:**
Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfplaatsen). Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.

- Overige 'nationaal beschermde' soorten:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode.

Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boommarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- Habitatrichtlijnsoorten:

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- Vogelrichtlijnsoorten:

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermd en beschermd soorten die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermd gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermd soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.